

ΚΡΙΣΗ

Πρέπει να οδηγήσουμε τον κόσμο στην οικονομική σταθερότητα

Του GORDON BROWN

Ο βρετανός πρωθυπουργός Γκόρντον Μπράουν στο βήμα του συνεδρίου του Εργατικού Κόμματος, στις 23 Σεπτεμβρίου

Το τραπεζικό σύστημα είναι το θεμέλιο για ό,τι κάνουμε. Κάθε οικογένεια και κάθε επιχείρηση στη Βρετανία βασίζεται σε αυτό. Αυτός είναι ο λόγος που όταν απειληθήκαμε από την παγκόσμια οικονομική κρίση, που ξεκίνησε στις ΗΠΑ και έχει τώρα εξαπλωθεί σε ολόκληρο τον πλανήτη, εμείς, στη Βρετανία, αναλάβαμε δράση για να διασφαλίσουμε τις τράπεζες και το χρηματοοικονομικό μας σύστημα.

Το πρόγραμμα σταθερότητας και αναδιάρθρωσης που ανακοινώσαμε αυτή την εβδομάδα είναι το πρώτο που καλύπτει ταυτόχρονα τα τρία θεμελιώδη συστατικά του σύγχρονου τραπεζικού συστήματος: την επαρκή ρευστότητα, τη χρηματοδότηση και τα κεφάλαια.

Με αυτό τον τρόπο η Τράπεζα της Αγγλίας θα προχωρήσει σε διπλασιασμό της ρευστότητας που παρέχει στις τράπεζες. Εγγυηθήκαμε τα νέα δάνεια στη διατραπεζική αγορά με σκοπό να καταφέρουμε να αρχίσουν οι τράπεζες να δανείζουν πάλι η μία την άλλη. Επίσης, θα διαθέσουμε τουλάχιστον 50 δις. στερλίνες για να επαναχρηματοδοτήσουμε τις τράπεζές μας.

Θα αγοράσουμε μερίδια στις τράπεζες έναντι ανταλλάγματος και θα εγγυηθούμε τον δανεισμό στη διατραπεζική αγορά με εμπορικούς όρους. Στην καρδιά αυτών των μεταρρυθμίσεων βρίσκονται οι Εκκθάρες αρχές της διαφάνειας, της ακεραιότητας, της υπευθυνότητας, της ορθής διαχείρισης και της διασυννοριακής συνεργασίας.

Αντιμετωπίζουμε ένα παγκόσμιο πρόβλημα, το οποίο απαιτεί παγκόσμια λύση. Πράγματι, οι προσπάθειες για την επίλυση του έχουν λάβει παγκόσμιες διαστάσεις, καθώς αυτή την εβδομάδα αρχίζει μια σειρά διεθνών συναντήσεων, στο πλαίσιο των «G7» και του ΔΝΤ, και προτείνουμε να καταλήξουν σε συναντήσεις κορυφής, στις οποίες πρέπει να τεθούν οι αρχές και οι νέες πολιτικές για την αναδιάρθρωση του τραπεζικού και του χρηματοοικονομικού συστήματος παγκοσμίως.

Όταν έγινα πρωθυπουργός δεν περίμενα να πάρω μια τέτοια απόφαση, μαζί με τον Άλιστερ Ντάρλινγκ, δηλαδή να προσφερθεί η κυβέρνηση να αγοράσει μερίδια στις μεγαλύτερες τράπεζές μας, όπως και κανείς δεν μπορούσε να

προβλέψει τις ενέργειες που έγιναν στην Αμερική. Όμως, οι νέοι αυτοί καιροί απαιτούν νέες ιδέες. Οι παλιές λύσεις του χθες δεν επαρκούν για τις προκλήσεις του σήμερα και του αύριο.

Για αυτό πρέπει να αφήσουμε πίσω ξεπερασμένα δόγματα και να ασπαστούμε νέες λύσεις.

Ασφαλώς, οι πολιτικές που ακολουθεί κάθε χώρα θα πρέπει να διαμορφωθούν ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε χώρας. Όμως, με βάση τη βρετανική προσέγγιση, πιστεύω ότι μέσω της ευρύτερης ευρωπαϊκής συνεργασίας και του συντονισμού των μεγάλων οικονομιών του πλανήτη πρέπει να ληφθούν τέσσερα βασικά μέτρα για την αποκατάσταση του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Πρώτον, κάθε τράπεζα, σε κάθε χώρα, πρέπει να πληροί κάποιες ελάχιστες προϋποθέσεις κεφα-

λαιακής επάρκειας, ώστε να εμπνεύσει εμπιστοσύνη. Όπως στη Βρετανία δώσαμε στις τράπεζες τουλάχιστον 50 δις. στερλίνες ως χρηματοδότηση, έτσι και οι άλλες χώρες, όπου υπάρχει ανεπάρκεια κε-

φαλαίων στις τράπεζες, θα χρειαστεί να λάβουν παρόμοια μέτρα για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα αυτό. Μόνο ισχυρές και σταθερές τράπεζες θα είναι σε θέση να στηρίξουν την παγκόσμια οικονομία.

Δεύτερον, η βραχυπρόθεσμη ρευστότητα είναι απλώς ένα μέσο για τη διατήρηση της λειτουργίας του συστήματος. Αυτό που έχει πραγματικά σημασία για το μέλλον είναι να ανοίξουν οι αγορές χρήματος, οι οποίες παραμένουν κλειστές για μεσοπρόθεσμη χρηματοδότηση από τον ιδιωτικό τομέα. Ως πριν από λίγες εβδομάδες, ελάχιστοι έδιναν σημασία στην πραγματική αξία των αγορών χρήματος για την ευρύτερη χρηματοπιστωτική κρίση και λίγοι επίσης κατανοούσαν τη σημασία της εμπιστοσύνης για τις αγορές αυτές. Το πάγωμα όμως της αγοράς για με-

ΤΟ ΒΗΜΑ THE TIMES

Οι ισχυρές τράπεζες, το ξεπάγωμα των αγορών, η μεγαλύτερη διαφάνεια και η διεθνής επίβλεψη είναι τα τέσσερα κλειδιά για την ανάκαμψη

Ο κ. Γκόρντον Μπράουν είναι πρωθυπουργός της Βρετανίας.

Μαθήματα οικονομικής ιστορίας από τον Τζον Κένεθ Γκάλμπρειθ

Πιο επίκαιρο παρά ποτέ μοιάζει στις ταραγμένες ημέρες μας το κλασικό βιβλίο του Τζον Κένεθ Γκάλμπρειθ του Κραχ του 1929, το οποίο – όπως διαβάζουμε – επέστρεψε για πολλοστή φορά από το 1955, όταν πρωτοεκδόθηκε, στις λίστες των μπεστ σέλερ.

Μέσα από αυτό το βιβλίο – στο οποίο ο βρετανικός «Independent» αφιέρωσε χθες ένα ακόμη ολοσέλιδο δημοσίευμα – ο Γκάλμπρειθ εξιστορεί όλη τη διαδρομή της αμερικανικής κερδοσκοπικής φούσκας από το 1926 ως το 1929.

Συνεχίζει με το σκάνδαλο της (το 1929) και προχωρεί στις συνέπειές της ως το 1932, καθώς η κρίση διήρκεσε τέσσερα ολόκληρα χρόνια, με οδυνηρές συνέπειες για την αμερικανική και την παγκόσμια

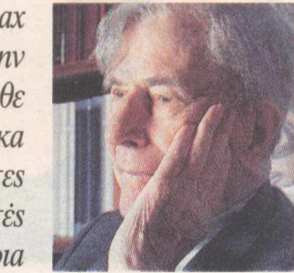
οικονομία και κοινωνία. Προσφέρει δε την καλύτερη περιγραφή για κάθε χρηματοοικονομική φούσκα, αφού αναλύει τους παράγοντες που οδηγούν τους επενδυτές στην ομαδική παράνοια, δημιουργώντας σε καθέναν από αυτούς τη νοοτροπία του τζογαδόρου...

Πάντοτε, κατά τον Γκάλμπρειθ, η κρίση έρχεται απότομα, αν και συχνά προηγούνται κάποιες ενδείξεις ότι κάτι δεν πάει καλά. Τέτοιες είναι οι θετικές δηλώσεις των «ειδικών», η φραστική στήριξη από κυβερνητικούς παράγοντες, οι επιθέσεις σε αυτούς που αμφισβητούν την ορθότητα των υπερτιμημένων αξιών και πάει λέγοντας. Όπως λέει ο Γκάλμπρειθ για την περίπτωση αυτή του Ξεφουσκώματος: «... Αυτό (σ.σ.: ο φόβος της κατάρρευσης, η

Το βιβλίο του για το κραχ του 1929 προσφέρει την καλύτερη περιγραφή για κάθε χρηματοοικονομική φούσκα αναλύοντας τους παράγοντες που οδηγούν τους επενδυτές στην ομαδική παράνοια

απειλή της διακοπής της ομαλής λειτουργίας του συστήματος) κάνει τους ανθρώπους που ξέρουν ότι τα πράγματα πηγαίνουν άσχημα να λένε ότι τα πράγματα είναι θεμελιακά υγιή».

Κάπως έτσι ο δείκτης των «New York Times» από τις 452 μονάδες στις 9 Σεπτεμβρίου του 1929 βρέθηκε στις 224 στις 29 Οκτωβρίου και στις 8 Ιουλίου του 1932 ήταν στις 58 μονάδες. Τριακόσιες πενήντα επτά τράπεζες χρεοκόπησαν

μέσα σε ένα εξάμηνο και αμέτρητοι εργαζόμενοι βρέθηκαν στον δρόμο. Η κολοσσιαία Standard Oil του Ροκφέλερ από τα 50 δολάρια το 1929 (την ημέρα της κρίσης) έπεσε στα 24 δολάρια το 1932. Μια επίσης κολοσσιαία επιχείρηση, η US Steel, από τα 262 δολάρια βρέθηκε στα 22 δολάρια το 1932...

Το καυστικό χιούμορ με το οποίο ο Γκάλμπρειθ αντιμετωπίζει την καταστροφή αντλείται από το γεγονός ότι

το Κραχ του 1929 ήταν μία από τις λίγες ανθρώπινες τραγωδίες όπου δεν έρευσαν ποταμοί αίματος αλλά μόνο χρήματος που χάθηκε. Δεν χάνει δε την ευκαιρία να τονίσει τις «μαύρες», σουρεαλιστικές πλεωρίες της τραγωδίας – όπως, ας πούμε, την αυτοκτονία του πρόεδρου μιας εταιρείας γκαζιού με... γκάζι! Ενδιαφέρον είναι και το συμπέρασμα του συγγραφέα: «Σε πολλές περιπτώσεις άνθρωποι εξαπατούνται από άλλους ανθρώπους. Το φθινόπωρο του 1929 ήταν ίσως η πρώτη περίπτωση που οι άνθρωποι κατάφεραν σε ευρεία κλίμακα να εξαπατήσουν τους εαυτούς τους».

Το «Κραχ» είναι το γνωστότερο βιβλίο του Γκάλμπρειθ, αλλά όχι και το καλύτερο του: στο «Αμερικανικός καπιταλισμός. Η Ιδέα της αντι-

σοπρόθεσμη χρηματοδότηση ανακλά την πλήρη απόλεια εμπιστοσύνης μεταξύ των τραπεζών.

Οι πιθανές οικονομικές επιπτώσεις δεν πρέπει να υποτιμηθούν. Ο ρόλος των τραπεζών είναι να κυκλοφορούν τα χρήματα από τις καταθέσεις, τις συντάξεις μας, αλλά και από τις επιχειρήσεις, σε αυτούς που τα χρειάζονται ή θέλουν να τα επενδύσουν. Το κόστος με το οποίο μπορούν να δανειστούν οι τράπεζες αυτά τα χρήματα επηρεάζει άμεσα το κόστος των στεγαστικών δανείων και των δανείων για τις επιχειρήσεις. Η παράλυση αυτού του συστήματος λόγω έλλειψης εμπιστοσύνης θέτει σε κίνδυνο τη ροή του χρήματος για κάθε οικογένεια και για κάθε επιχείρηση στη χώρα.

Η εγγύησή μας να κάνουμε ξανά το χρηματοοικονομικό μας σύστημα να λειτουργήσει σωστά στο σύνολό του, με αντάλλαγμα κάποιο χρηματικό ποσό, πιστεύω ότι είναι ένας επαναστατικός τρόπος για να κάνει η οικονομία μας ένα νέο ξεκίνημα.

Τρίτον, χρειαζόμαστε καλύτερους διεθνείς κανόνες για τη διαφάνεια. Οι οικονομίες της αγοράς χρειάζονται εμπιστοσύνη, η οποία μπορεί να χτιστεί μέσα από κοινές αξίες. Οι επιτυχημένες οικονομίες αγοράς χρειάζονται εμπιστοσύνη. Έτσι, όσο προχωρούμε στην αναδιάρθρωση του οικονομικού μας συστήματος θα πρέπει να ενθαρρύνουμε τη σκληρή δουλειά, την προσαίθεια, την υπευθυνότητα των επιχειρήσεων, αλλά και την ευθύνη για την ανάληψη των κινδύνων, κάτι που οι αγορές έχουν ανάγκη. Στη συνέχεια, πρέπει να αναλάβουμε δράση και να δούμε ότι οι αγορές λειτουργούν προς δημόσιο όφελος.

Τέταρτον, τα εθνικά συστήματα επίβλεψης είναι απλώς ανεπαρκή για να διαχειριστούν την τεράστια σε μέγεθος διππειρωτική ροή κεφαλαίων στον σύγχρονο κόσμο. Το Financial Stability Forum και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο οφείλουν να διαδραματίσουν τον ρόλο τους όχι μόνο στη διαχείριση της κρίσης, αλλά και στην πρόληψή της.

Η αποφασιστικότητα των κυβερνήσεων και των λαών ανά τον κόσμο δοκιμάζεται. Είναι όμως ανάγκη τώρα να εντείνουμε τις προσπάθειές μας διεθνώς. Γιατί μόνο με τις ποτολμηρές και συγχρονισμένες δράσεις σε παγκόσμιο επίπεδο μπορούμε να στηρίξουμε τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις σε αυτή την παγκοσμιοποιημένη εποχή.

σταθμιστικής δύναμης» (1952) αναλύει γιατί ο υγιής ανταγωνισμός είναι ένας μύθος· στο «Νέο βιομηχανικό κράτος» (1967) περιγράφει τη σύγχρονη επιχείρηση ως ολιγοπώλιο, προσδεμένη στους στόχους και στα συμφέροντα του μανάτζμεντ και βέβαια στην «Κοινωνία της αφθονίας» (1958) στοχεύει έναν ακόμη μύθο, την «κυριαρχία του καταναλωτή», για να δείξει ότι, αντιθέτως, ισχύει η απόλυτη χειραγώγηση των καταναλωτών από το σύγχρονο μάρκετινγκ. Επίκαιρο όσο ποτέ είναι όμως και το κύκνειο άσμα του καλύτερου μαθητή του Κέινς – το τελευταίο του βιβλίο με τίτλο «Τα οικονομικά της θάλας απάντης» και θέμα, τι άλλο, τα σκάνδαλα της Enron και της Worldcom, τα «καμπανιάκια» της σημερινής κρίσης...